ત્રીજા ધોરણ માટે.

—આપોઆપ બુદ્ધિ ખીલવવાનું સાધન—

મુખગણિત શિક્ષક

ભાગ ૩

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
"ભૂગોળ શિક્ષક" "ડિક્ટેશન શિક્ષક"ના કર્તા.
ઠેકાણું—શાહપોર—સુરત.

થોડા વખતમાં ખરૂં લખતાં વાંચતાં શીખવા

[illegible] ના "ડિક્ટેશન શિક્ષક" ખરીદો.

કિંમત રૂ. ૦—૧—૯.

બુકસેલર લલ્લુભાઈ નારણદાસ શાહપોર—સુરત.

દેશીરાજ્યોમાં ટેક્સ્ટ બુક્સ, ઈનામ અને લાયબ્રેરી
માટે મંજુર થએલો અને કેળવણીખાતાના અધિકારી
સાહેબો તેમજ વિદ્વાન સદ્‌ગૃહસ્થોના
ઉત્તમ સર્ટિફિકેટ પામેલો
— બીજા ધોરણનો —

મુખગણિત શિક્ષક

ભાગ ૩.

રચનાર—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
રચનારનું ઠેકાણું—શાહપોર—સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર—સુરત.

છાપનાર—નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકમ.
છાપવાનું ઠેકાણું—"શંકર" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ ચકટાના પુલપર—સુરત.

સુધારેલી વધારેલી આવૃત્તિ ૭ મી પ્રત ૧૪૦૦

તારીખ ૨૦મી અકટોબર. સને ૧૯૧૯.

કિંમત રૂ. ૦-૧-૯

પૂર્ણાંક અને આણુપાણુના સરવાળા, બાદબાકી, ગુણાકાર અને ભાગાકાર કરવાની સહેલી રીતો.

૧) કોઇ રકમમાં ૧૦, ૨૦, ૩૦, વગેરે પુરા દશક ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા હોય તો દશકમાં ૧, ૨, ૩. વગેરે ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા. જેમકે:—૭૨+૪૦=૧૧૨. ૭૨−૪૦=૩૨.

૨) કોઇ રકમમાં પુરા દશકથી વધારે ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા હોય તો પહેલાં પુરા દશક ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા અને પછી વધારાના ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા જેમકે:—
૫૨+૨૫=(૫૨+૨૦+૫)=૭૭. ૫૨−૨૫=(૫૨−૨૦−૫)=૨૭.

૩) કોઈ રકમમાં તેજ રકમ ઉમેરવી હોય તો દૂ કરવા. જેમકે. ૩૬+૩૬=૭૨=૩૬×૨=૭૨.

૪) કોઇ રકમને ૧૦, ૧૦૦, ૧૦૦૦ એ ગુણવા હોય તો તે રકમ પર એક, બે, ત્રણ મીડાં ચઢાવવાં. જેમકે: ૫×૧૦=૫૦, ૫×૧૦૦=૫૦૦, ૫=૧૦૦૦=૫૦૦૦

૫) કોઇ રકમને ૨૦, ૩૦, ૪૦, વગેરેએ ગુણવા હોય તો તે રકમને ૨, ૩, ૪એ ગુણી મીડું ચઢાવવું. ૨૦૦. ૩૦૦. ૪૦૦ વગેરેએ ગુણવા હોય તો બે મીડાં ચઢાવવાં.

૬) આણુપાણુના અપૂર્ણાંકમાં આણુપાણુના અપૂર્ણાંક ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા હોય તો પહેલી રકમમાં બીજી રકમના પૂર્ણાંક ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા પછી બીજી રકમની પાણો ઉમેરવી અથવા બાદ કરવી. જેમકે:—

૧૩॥+૪॥; ૧૩॥+૪=૧૭॥, ૧૭॥+૦॥=૧૮॥
૧૩॥—૪॥; ૧૩॥—૪= ૯॥, ૯॥—૦॥= ૯

૭) કોઇ રકમને દસે ગુણવા હોય અને તે રકમ પૂર્ણાંક હોય તો તે ઉપર એક મીંડુ ચઢાવવું, પણ છેડે એક પાણુ હોય તો પાણુને બદલે ૨॥, બે પાણને બદલે ૫, અને ત્રણ પાણુને બદલે ૭॥ ચઢાવવા. જેમકે:—૨૬।, ૩૭॥, ૭૮॥ ને ૧૦ એ ગુણો. પહેલીમાં છેડે એક પાણુ, બીજીમાં બે પાણુ અને ત્રીજીમાં ત્રણુ પાણુ છે; માટે ૨૬૨॥, ૩૭૫, ૭૮૭॥.

૮) કોઇ રકમને ૨॥, ૫, ૭॥ એ ગુણવા હોય તો ૦।, ૦॥, ૦॥। એ ગુણવા એટલા દશક. કારણ કે ૨॥=૦। દશક. ૫=૦॥ દશક. ૭॥=૦॥। દશક છે.

૯) કોઇ રકમને ૧૦૦એ ગુણવા હોય અને તે રકમ પૂર્ણાંક હોય તો તે ઉપર બે મીડાં ચઢાવવાં, પણ છેડે એક પાણુ હોય તો પાણુને બદલે ૨૫, બે પાણુને બદલે ૫૦ અને ત્રણ પાણુને બદલે ૭૫ મૂકવા.

૧૦) કોઇ રકમને ૨૫, ૫૦, ૭૫, ૧૨૫, ૧૫૦, ૨૫૦, ૩૫૦ એ ગુણવા હોય તો ૦।, ૦॥, ૦॥।, ૧।, ૧॥, ૨॥, ૩॥એ ગુણવા એટલા સેંકડા. કારણકે ૨૫=૦। સો, ૫૦=૦॥ સો ૭૫=૦॥।સો છે.

૧૧) કોઇ રકમને ૦।એ ભાગવા હોય તો ૪ એ ગુણવા અને ૦॥ ભાગવા હોય તો ૨ એ ગુણવા. જેમકે:-૩૭÷૦।=૩૭×૪=૧૪૮; ૩૭÷૦॥=૩૭×૨=૭૪.

૪] બાળવર્ગનો "મુખગણિત શિક્ષક" સવા આનો.

આનાની ધાત.	૬૪ ,, રૂ. ૪)	૮૦૦ ,, રૂ. ૫૦)
૪ આનાનો રૂ ૦।	૬૮ ,, રૂ. ૪।	૯૦૦ ,, રૂ. ૫૬।
૮ ,, રૂ. ૦॥	૭૨ ,, રૂ. ૪॥	૧૦૦૦ ,, રૂ. ૬૨॥
૧૨ ,, રૂ. ૦।॥	૭૬ ,, રૂ. ૪।॥	
૧૬ ,, રૂ. ૧)	૮૦ ,, રૂ. ૫)	૧૬ આનાનો રૂા. ૧)
૨૦ ,, રૂ. ૧।	૮૪ ,, રૂ. ૫।	૩૨ ,, રૂા. ૨)
૨૪ ,, રૂ. ૧॥	૮૮ ,, રૂ. ૫॥	૪૮ ,, રૂા. ૩)
૨૮ ,, રૂ. ૧।॥	૯૨ ,, રૂ. ૫।॥	૬૪ ,, રૂા. ૪)
૩૨ ,, રૂ. ૨)	૯૬ ,, રૂ. ૬)	૮૦ ,, રૂા. ૫)
૩૬ ,, રૂ. ૨।	૧૦૦ ,, રૂ. ૬।	૯૬ ,, રૂા. ૬)
૪૦ ,, રૂ. ૨॥	૨૦૦ ,, રૂ. ૧૨॥	૧૧૨ ,, રૂા. ૭)
૪૪ ,, રૂ. ૨।॥	૩૦૦ ,, રૂ. ૧૮।॥	૧૨૮ ,, રૂા. ૮)
૪૮ ,, રૂ. ૩)	૪૦૦ ,, રૂ. ૨૫)	૧૪૪ ,, રૂા. ૯)
૫૨ ,, રૂ. ૩।	૫૦૦ ,, રૂ. ૩૧।	૧૬૦ ,, રૂા ૧૦)
૫૬ ,, રૂ. ૩॥	૬૦૦ ,, રૂ. ૩૭॥	સૂચના:-ધાત સવળી તથા અવળી મોઢે કરાવવી.
૬૦ ,, રૂ. ૩।॥	૭૦૦ ,, રૂ. ૪૩।॥	

મનોયત્ન ૧.

૧૧×૧ થી ૨૦×૧૦ સુધીના આંકનો ઉપયોગ.

સૂચના:—એક પ્રશ્નમાં એકથી વધારે પ્રશ્ન હોય તો એકેક પૂછવો.

૧) એક ખુરસીના ચાર રૂપીઆ બેસે તો ૧૯ ખુરસીનું શું બેસશે?

૨) એક કોથળીમાં ૧૯ રૂપીઆ છે, તો એવી ૯ કોથળીમાં મળીને કેટલા રૂપીઆ હશે?

૩) દરેક છોકરાને ૮, ૮ પતાસાં આપીએ તો ૧૭ છોકરાને આપવાને કેટલાં પતાસાં જોઇએ ?

૪) ૧૫, ૧૯, ૧૮, ૧૭, ૧૩ અને ૧૪ પાંચ વખત લઇએ તો કેટલા થાય? પાંચે ગુણીએ તો શું આવે ?

૫) ૨૦ ત્રણવાર લઇએ તો કેટલા થાય? ૧૬×૧ થી ૧૬×૧૦ સુધીના જવાબ બોલો.

૬) ૧૧×૧ થી ૨૦×૧૦ સુધીમાં નવની પલાખીના જવાબ બોલો.

૭) ૧૯×૫, ૧૩×૭, ૧૪×૮, ૧૫×૯, ૧૮×૭, ૧૭×૬ કેટલા ?

૮) ૧૩ પાંચવાર, ૧૭ સાતવાર, ૧૯ છવાર, ૧૫ સાતવાર, ૧૩ નવવાર, અને ૧૮ છવાર તે કેટલા ?

૯) ૧૯, ૧૫, ૧૭, ૧૩, ૧૧, ૧૨, ૧૬, ૧૮, ૨૦ અને ૧૪ આઠ વખત લઇએ તો કેટલા થાય ?

૧૦) ૧૯×૭, ૧૫×૭, ૧૭×૭, ૧૩×૯, ૧૪×૭, ૧૨×૭, ૧૬×૭ અને ૧૮×૮ કેટલા ?

૧૧) ૭ બેઆનીની દોઢપાઇ કેટલી અને પૈસા કેટલા ?

૧૨) ૧, ૨, ૩, ૪ એમ દસ રૂપીઆ સુધીના આના કહો.

૧૩) ૮ જમરૂખનો એક આનો બેસે તો ૧ રૂપીઆમાં કેટલાં જમરૂખ આવે ?

૧૪) કેટલી બેઆનીઓ હોય તો ૧૭ રૂપીઆ મળે ?

૧૫) ૭૬+૧૯, ૭૨+૧૮, ૧૦૫+૧૫, ૧૧૭+૧૩, ૮૪+૧૨ કેટલા ?

૧૬) ૭૭+૧૧, ૯૬+૧૬, ૯૬+૧૨, ૮૪+૧૪, ૮૦+૨૦ કેટલા ?

૧૭) ૧૧+૮૮, ૧૨+૯૬, ૧૩+૬૫, ૧૪+૯૮, ૧૫+૭૫ કેટલા ?

૧૮) ૧૭+૧૩૬, ૧૮+૧૪૪, ૧૯+૧૪૪, ૨૦+૧૪૦ કેટલા ?

૧૯) ૯૫-૧૯, ૯૦-૧૮, ૧૨૦-૧૫, ૧૪૦-૧૪, ૯૬-૧૨, કેટલા ?

૨૦) ૮૮-૧૧, ૧૧૨-૧૬, ૧૦૮-૧૨, ૯૮-૧૪, ૧૦૦-૨૦ કેટલા ?

૨૧) ૧૮૦માંથી કંઈ ન વધે ત્યાંસુધી અઢાર અઢાર લેતા જાઓ અને બાકી શું રહે તે કહેતા જાઓ.

૨૨) ૯૫માં ૧૯ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય ? ૧૩૩માંની ૧૧૪ જાય તો કેટલા રહે ? ૧૩૩માંથી ૧૯ જાય તો કેટલા રહે ?

૨૩) ઓગણીઆ, પંદરા, તેરા, સત્તરા અને બારા સવળા તથા અવળા બોલો.

૨૪) ૧૮ છોકરાની ૭ હાર થવામાં ૧૮ ખૂટે છે, ત્યારે છોકરા કેટલા હશે ?

૨૫) આનાની ૪ લેખે ૧૮ આનાની કેરીઓ લીધી અને બીજી આનાની ૬ લેખે બેઆનાની લીધી તો બધી મળી કેટલી કેરી થઈ ?

૨૬) પાવલાના ૯ લીંબુ મળે તો રૂપીઆનાં કેટલાં આવશે ?

૨૭) બાગતેરસો, પાંચોતેરસો, આડોતેરસો, સતરોતેરસો, બીલંતરસો, અને દાઆતેરસો કેમ લખાય ?

૨૮) ૧૦૨, ૧૦૫, ૧૦૮, ૧૧૦, ૧૨૮, ૧૩૩, ૧૧૭, ૧૬૨ અને ૧૮૦ એ આંકમાં કેમ બોલાય ?

૨૯) ૯૧ રૂપીઆમાંથી તેર તેર રૂપીઆવાળી કેટલી પાઘડી આવે?

૩૦) ૯૫ બોરમાંથી દરેકને પાંચ પાંચ બોર આપું તો કેટલા છોકરાને અપાય ? ને ઓગણીસ ઓગણીસ આપું તો કેટલા છોકરાને અપાય ?

૩૧) કેટલા ચોક પર ? કેટલા પંચા ૬૦ ? કેટલા ચોક સાઠ ?

૩૨) ૧૪૪માં ૮, ૯, ૧૬ અને ૧૮ કેટલીવાર છે ?

૩૩) ૯૬માંદ કેટલીવાર, બાર કેટલીવાર, ૮ કેટલીવાર અને ૧૬ કેટલીવાર?
૩૪) કેટલા ચોક ૬૪, ૬૮, ૫૬, ૭૬, ૮૦, ૭૨ અને ૬૦ થાય?
૩૫) કેટલા આના હોય તો ૯ રૂપીઆ આવે?
૩૬) ૧૫૨ બોર વહેંચતાં દરેકને ૮ બોર આવ્યાં ત્યારે છોકરા કેટલા હશે?
૩૭) કયા કયા પલાખામાં ૭૨ આવે? દોઢસો એટલે કેટલા દશક?
૩૮) ૭ આનાની પાઈ વટાવી ૧૨ છોકરાને વહેંચી આપી તો દરેકને કેટલી મળી હશે?
૩૯) ૧૫ છોકરાની ૮ હાર કરવાને બદલે ૧૨ છોકરાની કેટલી હાર કરવી?
૪૦) ૮ પૈસાના ૧૫૨ બોર તો ૨ પૈસાના કેટલા?
૪૧) ૧૪૪ જે જે પલાખામાં આવતા હોય તે કહો.

મનોયત્ન ૨.

૨૧×૨ થી ૩૦×૧૦ સુધીના આંકનો ઉપયોગ.

૧) ૨૯×૫, ૨૩×૭, ૨૮×૬, ૨૧×૯, ૨૫×૭, ૨૯×૭ કેટલા?
૨) ૨૩ પાંચવાર, ૨૭ સાતવાર, ૨૬ નવવાર અને ૨૪ છવાર તે કેટલા?
૩) ૨૫, ૨૦, ૨૮, ૨૩, ૨૭, ૨૪ને ત્રણે ગુણીએ તો શું આવે?
૪) એક કોટની શીવડામણી ૭ રૂપીઆ થાય તો ૨૦૪ રૂપીઆમાં કેટલા કોટ શિવાય અને બાકી શું વધે?
૫) એક ટેબલના ૮ રૂપીઆ બેસે છે તો ૨૬ ટેબલનું શું બેસશે?

૬) ૨૯ ગજનો એક એવા ૭ તાકા છે તો બધું મળીને કેટલા ગજ કપડું હશે?

૭) એક ગાડામાં ૨૭ મણ એવાં સાત ગાડામાં ઘઉં ભરેલા છે તો બધું મળીને ઘઉં કેટલા મણ હશે?

૮) મહીનાનો ખરચ ૨૫ રૂપીઆ થાય તો ૭ મહીનાનો કેટલો થશે?

૯) દર મહીને ૨૭ રૂપીઆ ખરચું તોપણ મારી પાસે ૯ મહીના ચાલે એટલા રૂપીઆ છે ત્યારે કેટલા રૂપીઆ હશે?

૧૦) ઓગણત્રીસા, પચીસા, અઠ્ઠાવીસા અને સત્તાવીસા સવળા તથા અવળા બોલો.

૧૧) ૨૧×૧થી ૩૦×૧૦ સુધીમાં ૩,૫,૭ અને ૪ની પલાખી લખો.

૧૨) ૨૧×૧થી ૩૦×૧૦ સુધીમાં નવની પલાખી બોલો.

૧૩) ૨૮ આના સટાકા, ઢબુ અને અધેલા કેટલા?

૧૪) ૨૨૪, ૧૫૨, ૨૩૨, ૨૦૭, ૨૧૬, ૧૭૫, ૧૩૫, ૨૩૪, ૨૫૨, ૨૦૭, ૨૬૧ એ આંકમાં કેવી રીતે બોલાય છે?

૧૫) છવીસાસો, બેસાતોતેર, બેબાવના, બચોત્રીસા લખો.

૧૬) ૧૪૫+૨૯, ૨૦૩+૨૯, ૨૦૭+૨૩, ૧૪૭+૨૧, કેટલા?

૧૭) ૩૦+૨૪૦, ૨૭+૮૧, ૨૫+૧૭૫, ૨૯+૨૦૩, કેટલા?

૧૮) ૨૦૦–૨૫, ૨૦૭–૨૩, ૧૭૧–૨૫, ૨૨૫–૨૫, કેટલા?

૧૯) ૧૪૭–૨૧, ૧૮૯–૨૭, ૧૨૫–૨૫, ૧૩૮–૨૩, કેટલા?

૨૦) ૩૦૦માં ૧૨ કેરી ઓછી છે ત્યારે કેટલી હશે?

૨૧) ૨૬૧માંથી કંઇ ન વધે ત્યાંસુધી ઓગણત્રીસ ઓગણત્રીસ બાદ કરતાં જાઓ અને બાકી શું વધે તે કહેતા જાઓ,

૨૨) ૧૩૫ ગજ માદરપાટમાંથી ૫ ગજના કેટલાં ધોતીઆં થાય?

૨૩) કેટલી વખત ૨૬ કેરી લઉં તો ૨૩૪ કેરી થાય ?

૨૪) એક નિશાળમાં ૨૦૭ છોકરા છે. દરેક વર્ગમાં ૨૩ છોકરા છે, તો વર્ગ કેટલા હશે ?

૨૫) એક નિશાળમાં ૨૬૧ છોકરા છે. અને વર્ગ ૯ છે, ત્યારે દરેક વર્ગમાં છોકરા કેટલા હશે ?

૨૬) કેટલી વખત ૭ લઇએ તો ૧૬૮, ૧૬૨, ૧૫૬, ૧૩૨, ૧૭૪, ૧૩૮ અને ૧૨૬ થાય ?

૨૭) કયા કયા પલાખામાં ૧૪૪ અને ૯૬ આવે ?

૨૮) મેં એક માણસને દસ દસ રૂપીઆવાળી ૨૬ નોટ આપી અને ૯ રૂપીઆ રોકડા આપ્યા ત્યારે પોણી ત્રણસોથી કેટલા વધારે અથવા ઓછા આપ્યા ?

મનોયત્ન ૩.

અડધાના આંકનો ઉપયોગ.

૧) એક કાગળના બે સરખા ભાગ પાડીએ તો દરેક ભાગ કેટલો કહેવાય ?

૨) ૭ અડધા કાગળ છે તેના આખા કાગળ કેટલા થશે ?

૩) ૨૪ અડધા રૂપીઆના આખા રૂપીઆ કેટલા ?

૪) હું દરરોજ ૦॥ લાડુ ખાઉં, તો બત્રીસ દિવસ ચાલે એટલા લાડુ છે ત્યારે લાડુ કેટલા હશે ?

૫) એક ટોપીનો અડધો રૂપીઓ બેસે છે, તો ૬૯ ટોપી લેવાને કેટલા રૂપીઆ જોઇએ ?

૬) ૧૭×૦॥, ૨૩×૦॥, ૪૭×૦॥, ૫૯×૦॥, ૬૭×૦॥ કેટલા ?

૭) અડધાની એકીની પલાખી બોલી જાઓ.
૮) અડધાની એકીની પલાખી બોલો.
૯) ૫૦૦ અડધા રૂપીઆ છે, તેના આખા રૂપીઆ કેટલા આવશે?
૧૦) ૭॥ રૂપીએ મણ સોપારી મળે તો ૩૭ મણનું શું બેસે?
૧૧) ૨૭॥માં ૧૨॥ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય?
૧૨) ૨॥ રૂપીઆનું ઘી, ૧॥ રૂપીઆનું શાક અને ૧૨॥ રૂપીઆનું અનાજ લીધું તો બધું મળીને કેટલો ખર્ચ થયો?
૧૩) ૧૭॥+૦॥+૩॥+૩૪॥ મળીને કેટલા થશે?
૧૪) કેટલીવાર અડધો લઇએ તો ૩૨॥ થાય?
૧૫) ૩૭ આખાના અડધા કેટલા? ૨૯ અડધાના આખા કેટલા?
૧૬) ૩૫ રૂપીઆ છે. દરેક ભિખારીને ૦॥ રૂપીઓ આપું તો કેટલાને અપાય?
૧૭) એક ખમીસની શીવડામણી ૦॥ રૂપીઓ બેસે છે, તો ૨૪ રૂપીઆમાં કેટલા ખમીસ શીવડાવાશે?
૧૮) દરરોજ અડધો શેર અનાજ ખાઉં તો ૩૭ શેર અનાજ કેટલા દિવસ ચાલે?
૧૯) ૩૯ સોપારી છે, તેના અડધા અડધા કેટલા કકડા થશે?
૨૦) ૪૭ અડધા રૂપીઆના રૂપીઆ કેટલા આવશે?
૨૧) ૩૬ ગજ લુગડામાંથી અડધા અડધા ગજના કેટલા રૂમાલ થશે?
૨૨) કેટલા અડધા હોય તો તેના આખા પુરેપુરા થાય?
(જે. ૨. ૪. ૬ ઇત્યાદિ)
૨૩) દરરોજ ૦॥ રૂપીઆ લેખે ૧૮ માણસને ૯ દિવસના કેટલા રૂપીઆ આપવા પડશે?

મનોયત્ન ૪.
દોઢાના આંકનો ઉપયોગ.

૧) એક ને અડધો મળી કેટલા થાય ?
૨) અડધો ને એક મળી કેટલા થાય ?
૩) કેટલા અડધા કાગળ હોય તો દોઢ કાગળ થાય ?
૪) અડધો કેટલીવાર લઇએ તો દોઢ થાય ?
૫) દોઢ કાગળમાંથી અડધો કાગળ કેટલા છોકરાને અપાય ?
૬) દોઢમાં પોણો કેટલીવાર અને અડધો કેટલીવાર ?
૭) પોણો કેટલીવાર લઇએ તો દોઢ થાય ?
૮) દોઢ રૂપીઓ હતો, તેમાં દોઢ રૂપીઓ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય?
૯) ત્રણ લાડુમાંથી દોઢ ખાધો કેટલા રહ્યા ?
૧૦) મારી પાસે ૦॥ રૂપીઓ છે તેમાં શું ઉમેરૂં તો દોઢ રૂપીઓ થાય?
૧૧) ૫૭×૧॥, ૬૯×૧॥, ૭૯×૧॥, ૯૫×૧॥, ૬૭×૧॥ કેટલા ?
૧૨) એક તામડામાં દોઢ મણ દૂધ માય તો ૨૭ તામડામાં કેટલું માશે?
૧૩) રૂપીઆની ૧॥ શેર બરફી મળે, તો ૩૦ રૂપીઆની કેટલી આવે ?
૧૪) એક બંડીમાં દોઢ ગજ કપડું વપરાય, તો ૫૯ બંડી માટે કેટલા ગજ કપડું જોઇએ ?
૧૫) એક આનાના દોઢશેર કારેલાં મળે, તો ૩ રૂપીઆનાં કેટલાં આવશે ?
૧૬) એક બળદને ૧॥ શેર અડદ જોઇએ, તો ૬૯ બળદને માટે કેટલા અડદ જોઇશે ?
૧૭) એક લોટાનું વજન ૧॥ શેર થાય, તો ૬૭ લોટાનું વજન કેટલું થશે ?

૧૮) એક સાધુને ૧॥ શેર લોટ આપીએ તો ૯૫ સાધુને આપવાને કેટલો લોટ જોઇએ ?

૧૯) એક શેર એલચીનો ૧॥ રૂપીઓ બેસે, તો ૨૯ શેર એલચીનું શું બેસશે ?

૨૦) મણ ઘીના ૪૯ રૂપીઆ બેસે તો ૧॥ મણનું શું બેસશે ?

૨૧) એક તપેલામાંથી દોઢશેરીઓ લોટો ૫૫ વખત ભરી આપ્યો ત્યારે કેટલું દૂધ આપ્યું ?

૨૨) દોઢાની બેકીની પલાખી બોલો. એકીની પલાખી બોલો.

૨૩) ૬૯+૧॥, ૪૬॥+૧॥, ૧૦૨+૧॥, ૯૯+૧॥, કેટલા ?

૨૪) ૧॥+૮૨॥, ૧॥+૪૫, ૧॥+૬૭॥, ૧॥+૭૨ કેટલા ?

૨૫) ૧૦॥–૧॥, ૬૯–૧॥, ૧૦૨–૧॥, ૧૧૨॥–૧॥, કેટલા થાય ?

૨૬) ૨૮॥ મણ દૂધમાંથી ૨૭ મણ વપરાયું બાકી કેટલું રહ્યું ?

૨૭) ચોવીસ આખા અને ૨૪ અડધા મળીને કેટલા થાય ?

૨૮) કેટલીવાર દોઢ લઇએ તો ૫૭ થાય ?

૨૯) ૪૬॥માં દોઢ કેટલીવાર છે? કેટલીવાર દોઢ લઇએ તો ૫૫॥ થાય?

૩૦) ૪૫ રૂપીઆમાંથી દોઢ રૂપીઆવાળી કેટલી ટોપી આવશે ?

૩૧) ૪૭ છોકરા વચ્ચે ૭૦॥ રૂપીઆ વહેંચ્યું તો દરેકને શું મળશે?

૩૨) દોઢ શેર ખાંડ રોજ વપરાય તો ૭૩॥ શેર ખાંડ કેટલા દિવસ ચાલશે ?

૩૩) ૧॥ ગજ છીંટનો ૧ રૂ૦ બેસે તો ૪૭॥ ગજ છીંટનું શું ?

૩૪) ૭૯॥ રૂપીઆમાં ૫૩ બદન લીધાં, તો એકની કિંમત કેટલી પડી?

૩૫) કેટલા દોઢે ૭૨ ? કેટલા દોઢું ૧૦૦॥ ? કેટલા દોઢે ૧૫૦૦ ?

૩૬) ૪૩॥ ગજના તાકામાંથી ૧॥ ગજના કેટલા રૂમાલ થાય ?
૩૭) રોજ ૧॥ રૂપીઆ વાપરૂં તો ૭૫॥ રૂપીઆ કેટલા દિવસ ચાલે?
૩૮) દરેક છોકરાને ૧॥ કાગળ આપીએ તો ૩૯ કાગળ કેટલા છોકરાને અપાય ?
૩૯) જેટલા અડધા તેટલાજ રૂપીઆ કેટલીવાર લઉં તો ૯૬ રૂપીઆ થાય ?
૪૦) દોઢ રૂપીઆની ૧ શેર હીંગ મળે, તો ૧૭ શેરનું શું એસશે ? અને ૨૭ રૂપીઆમાં કેટલી આવશે ?
૪૧) ૪૮માં દોઢ કેટલીવાર ઉમેરૂં તો ૭૨ થાય ?
૪૨) ૫૭ પંચીઆના ૮૫॥ રૂપીઆ બેઠા તો એ લેખે ૫ પંચીઆનું શું આપવું પડશે ?
૪૩) એક માણસ રોજ ૧॥ રૂપીઓ કમાય તો ૧૪ માણસો ૯ દિવસમાં શું કમાશે ?
૪૪) ૧॥ આને શેર વેગણ મળે છે તો ૧॥ રૂપીઆમાં કેટલા આવશે ?

મનોયત્ન ૫.

અઢીઆના આંકનો ઉપયોગ.

૧) બે ને અડધો કેટલા ?
૨) દોઢમાં શું ઉમેરીએ તો ૨॥ થાય ?
૩) ૪૭॥+૨॥, ૬૭॥+૨॥, ૧૫+૨॥, ૧૮૦+૨॥ કેટલા ?
૪) ૨॥+૮૫, ૨॥+૭૨॥, ૨॥+૪૨॥, ૨॥+૧૦૦ કેટલા ?
૫) ૧૯૨॥–૨॥, ૧૦૫–૨॥, ૨૧૦–૨॥ કેટલા ?
૬) ૧૫૦–૧૮૭॥, ૧૬૭॥–૧૬૫, ૧૦૦–૯૭॥ કેટલા ?

૭) ૪૭×૨॥, ૭૯×૨॥, ૮૭×૨॥, ૨૯×૨॥, ૮૨×૨॥ કેટલા ?

૮) એક માણસ ૨॥ રૂપીઆ કાઢે તો ૩૯ માણસના કેટલા રૂ. થાય ?

૯) એક કોથળીમાં ૨॥ મણ ઘઉં માય તો ૨૪ કોથળીમાં કેટલા મણ ઘઉં માય ?

૧૦) ૨॥ શેર જીરાનો ૧ રૂપીઓ બેસે તો ૧૫ રૂપીઆનું કેટલા શેર જીરૂં મળે ?

૧૧) એક નોટના રૂ. ૨॥ મળે તો ૩૬ નોટના કેટલા રૂપીઆ મળશે?

૧૨) રૂ. ૨॥એ શેર એલચી મળે તો ૩૫ શેરનું શું બેસે ?

૧૩) મણ કેરીના ૨॥ રૂપીઆ બેસે તો ૪૫ મણનું શું બેસે ?

૧૪) એક માણસને ૨॥ રૂપીઆ આપીએ તો ૫૫ માણસને આપવા કેટલા રૂપીઆ જોઇએ ?

૧૫) એક તાવડીનું વજન ૨॥ મણ થાય છે, ત્યારે એવી ૮૭ તાવડીનું વજન કેટલું થશે ?

૧૬) મણ દૂધમાં ૨॥ શેર ચોખા નાખીએ તો ૬૩ મણ દૂધને માટે કેટલા ચોખા જોઇએ ?

૧૭) ૧ રૂપીઆનું ૨॥ મણ બેસે તો ૬૮ મણનું શું બેસે ?

૧૮) ૨॥ શેરનો ૧ રૂપીઓ બેસે તો ૧૮ રૂપીઆનું કેટલું આવશે ?

૧૯) એક દિવસનો ખરચ ૨॥ રૂપીઆ થાય તો ૭૭ દિવસમાં શું ખરચ થશે ?

૨૦) ૫૪ છત્રી લેવી છે. એક છત્રીના ૨॥ રૂપીઆ બેસે છે તો કેટલા રૂપીઆ ખરચ થશે ?

૨૧) ૨૯ રૂપીએ તોલો સોનું મળે તો ૨॥ તોલાનું શું આપવું ?

૨૨) ૧ રૂપીઆના ૨॥ શેર મરચાં આવે તો ૨૫ શેરનું શું બેસશે ?

૨૩) કેટલા અડધા હોય તો ૨॥ થાય ? અઢીમાં અડધો કેટલીવાર છે ?

૨૪) કેટલા ૦। અઢી ? અઢીમાં ૦। કેટલીવાર છે ?
૨૫) ૧ રૂપીઆનું ૨॥ શેર તો ૪૦ શેરનું શું બેસે ?
૨૬) ૨૧૦ રૂપીઆ ૮૪ માણસ વચ્ચે ખરચ થયો ત્યારે એક માણસને ભાગે શું આવ્યું ?
૨૭) ૬૯ છોકરા વચ્ચે ૧૭૨॥ રૂપીઆ વહેંચીએ તો દરેકને શું મળશે ?
૨૮) કેટલા અઢીએ ૪૫ ? કેટલીવાર અઢી લઇએ તો ૧૦૦ થાય ?
૨૯) ૧૦૦માં ૪૦ કેટલીવાર ? ૨॥ કેટલીવાર ?
૩૦) રૂ. ૭॥ છે, રોજ ૨॥ રૂ. ખરચું તો કેટલા દિવસ ચાલશે ?
૩૧) ૨॥ આનામાં એક શેર દૂધ મળે તો રૂ. ૨॥માં કેટલું આવશે?
૩૨) ૬૨॥ રૂપીઆમાં ૨॥ તોલા સોનું આવ્યું ત્યારે તોલાનો ભાવ શો ?
૩૩) ૨૭ માણસ છે, અને ૬૭॥ રૂપીઆ છે, તો દરેક માણસને શું મળશે ?
૩૪) શેર હીંગના ૨॥ રૂપીઆ પડે તો ૪૫ રૂપીઆમાં કેટલા શેર હીંગ આવશે ?
૩૫) રૂ. ૧૦૦માંથી અઢી અઢી રૂપીઆવાળી કેટલી નોટ આવશે ?
૩૬) એક આનાની ૨॥ શેર પાપડી મળે તો ૧ રૂપીઆની કેટલી આવશે ?
૩૭) ૨॥ રૂપીઆવાળી ટોપી ૭૨॥ રૂપીઆમાંથી કેટલી આવશે ?
૩૮) ૨॥ શેર જલેબીનો ૧ રૂપીઓ પડે તો ૭॥ રૂપીઆની કેટલા શેર જલેબી આવશે ?

મનોયત્ન ૬. પાયાના આંકનો ઉપયોગ.

૧) એક લાડુના ચાર સરખા ભાગ પાડીએ તો દરેક ભાગ કેટલો કહેવાય ?

૨) ચાર ૦।, ૦। લાડુ એકઠા કરીએ તો આખા કેટલા થશે ?
૩) ૦। એ અડધાનો કેટલામો ભાગ? અને આખાનો કેટલામો ભાગ?
૪) ૧ને ૦।, ૧। ને ૦।, ૧॥ ને ૦।, ૧॥। ને ૦। કેટલા?
૫) ૧૭+૦।, ૨૩+૦।, ૨૮॥+૦।, ૨૮॥।+૦। કેટલા ?
૬) ૪૯, ૫૯, ૬૯, ૭૯, ૮૯, અને ૯૯, ૫૦, ૬૦, ૭૦, ૮૦, ૯૦, ૧૦૦માં ૦। ઓછો તે કેટલા કહેવાય ?
૭) ૯૯॥।, ૭૮॥।, ૫૭॥।, ૭૫॥।, ૪૯॥।, ૩૭॥। શબ્દમાં લખો.
૮) ૪૯×૦।, ૫૭×૦।, ૪૩×૦।, ૭૯×૦।, ૬૭×૦। કેટલા ?
૯) દરેક છોકરાને ૦। પેંડો આપું તો ૬૮ છોકરાને આપવાને કેટલા પેંડા જોઇએ ?
૧૦) પાયાની ચચ્ચારની પલાખી બોલો.
૧૧) પાયાની ચચ્ચારની અને અર્ધાની બબ્બેની પલાખી બોલો.
૧૨) ૬૯, ૭૩, ૭૭, ૪૭, ૩૭, ૫૫, ૭૯, ૫૭, ૮૯, ૮૩, ૯૭, ૯૩, ૪૯, ૪૩, ૪૬, ૯૧, ૬૩, ૩૧, ૪૧, ૭૧, અડધાના રૂપીઆ કેટલા ? પાવલીના રૂપીઆ કેટલા ?
૧૩) ૪૦૦ ગજ, ૮૦ ગજ, ૯૦ ગજ, ૬૦૦ ગજ અને ૭૦ ગજમાંથી અડધા ગજના કેટલા રૂમાલ થાય ? ૦। ગજના કેટલા રૂમાલ થાય ?
૧૪) ૬૯, ૭૩, ૭૯, ૮૫, ૯૩, ૭૦૦ અડધા રૂપીઆના આખા રૂપીઆ કેટલા ? પાવલીઓ કેટલી?
૧૫) ૯ રૂ. ના પાવલા કેટલા ? ૩૬ પાવલાના રૂપીઆ કેટલા ?
૧૬) મારી પાસે ૧૭ અડધા છે, તેની પાવલી કેટલી આવશે ?
૧૭) કેટલીવાર ૦।, ૦। રૂપીઓ લઇએ તો ૧૯ રૂપીઆ થાય ?
૧૮) ૧૭।, ૫॥, ૨૩॥, ૧૪ અને ૩॥ ને પાયે ભાગીએ તો શું આવે ?

૧૯) ૨૩ માણુસ વચ્ચે ૫ાા રૂપીઆ આપ્યા તો દરેકને શું મળશે?
૨૦) કેટલી વખત ૦ા મણુ લઇએ તો ૧૯, ૨૨, ૧૭, ૧૩, અને ૨૦ મણુ થાય?
૨૧) ૩૯, ૨૨, ૧૭ ગજ લુગડામાંથી અડધા ગજના કેટલા કકડા થાય? ૦ા ગજના કેટલા થાય?
૨૨) કેટલીવાર ૦ા કાગળ લઉં તો ૧૬, ૧૮, ૧૦, ૨૩, ૨૨, આખા કાગળ થાય?
૨૩) ૧૮ વખત ૦ા રૂપીઓ લઉં તો કેટલા રૂપીઆ થાય? સાડા ચાર રૂપીઆની પાવલી કેટલી?
૨૪) ૧૪ રૂપીઆની પાવલી કેટલી? કેટલી પાવલીઓ હોય તો ૧૪ રૂપીઆ થાય?
૨૫) રોજ ૦ા કાગળ વાપરીએ તો ૩૫ દિવસમાં કેટલા કાગળ વપરાય? ૨૩ કાગળ હોય તો કેટલા દિવસ ચાલે?

+શેરની ધાત.

શેરના અચ્છેરા	૨	૨ અચ્છેરે	૧ શેર
શેરના પાશેરા	૪	૪ પાશેરે	૧ શેર
શેરના નવટાંકા	૮	૮ નવટાંકે	૧ શેર
શેરના અધોળા	૧૬	૧૬ અધોળે	૧ શેર
શેરના રૂપીઆભાર	૪૦	૪૦ રૂપીઆભાર	૧ શેર
શેરના પૈસાભાર	૭૨	૭૨ જુના પૈસાભાર	૧ શેર

ટીપઃ—૭૨ જુના પૈસાભાર=૧ શેર. અને ૯૬ નવા પૈસાભાર=૧ શેર ગણાય છે.

+ વર્ગમાં ત્રાજવા કાટલાં હાજર રાખી છોકરાઓ પાસે તોળાવીને તેમની પાસેજ ઉપજાવી કઢાવવી. રૂપીઆની ધાત જોડે શેરની ધાતનો સંબંધ જોડવો. જેમકે

શેરના રૂપીઆભાર	૪૦
પોણોશેરના રૂપીઆભાર	૩૦
અચ્છેરના રૂપીઆભાર	૨૦
પાશેરના રૂપીઆભાર	૧૦
નવટાંકના રૂપીઆભાર	૫
અધોળના રૂપીઆભાર	૨॥

૪૦ રૂપીઆભાર	૧ શેર
૩૦ રૂપીઆભાર	૦॥। શેર
૨૦ રૂપીઆભાર	૦॥ શેર
૧૦ રૂપીઆભાર	૦। શેર
૫ રૂપીઆભાર	નવટાંક
૨॥ રૂપીઆભાર	અધોળ

શેરના	પૈસાભાર	૭૨
પોણોશેરના	પૈસાભાર	૫૪
અચ્છેરના	પૈસાભાર	૩૬
પાશેરના	પૈસાભાર	૧૮
નવટાંકના	પૈસાભાર	૯
અધોળના	પૈસાભાર	૪॥

૭૨ પૈસાભાર	૧ શેર
૫૪ પૈસાભાર	૦॥। શેર
૩૬ પૈસાભાર	૦॥ શેર
૧૮ પૈસાભાર	૦। શેર
૯ પૈસાભાર	નવટાંક
૪॥ પૈસાભાર	અધોળ

શેરના	અધોળા	૧૬
પોણોશેરના	અધોળા	૧૨
અચ્છેરના	અધોળા	૮
પાશેરના	અધોળા	૪
નવટાંકના	અધોળા	૨

૧	રૂપીઆ= ૨	અડધા
૧	રૂપીઓ= ૪	પાવલી
૧	રૂપીઓ= ૮	બેઆની
૧	રૂપીઓ=૧૬	આના

૧	શેર= ૨	અચ્છેર
૧	શેર= ૪	પાશેર
૧	શેર= ૮	નવટાંક
૧	શેર=૧૬	અધોળ

૨ અધોળે	નવવાંક	૨ નવટાંકે	પાશેર
૪ અધોળે	પાશેર	૪ નવટાંકે	અચ્છેર
૮ અધોળે	અચ્છેર	૬ નવટાંકે	પોણોશેર
૧૨ અધોળે	પોણોશેર	૮ નવટાંકે	૧ શેર
૧૬ અધોળે	એક શેર		

શેરના	પાશેરા	૪
પોણોશેરના	પાશેરા	૩
અચ્છેરના	પાશેરા	૨

શેરના	નવટાંકા	૮
પોણોશેરના	નવટાંકા	૬
અચ્છેરના	નવટાંકા	૪
પાશેરના	નવટાંકા	૨

૨ પાશેરે	અચ્છેર
૩ પાશેરે	પોણોશેર
૪ પાશેરે	૧ શેર

મણની ધાત.

મણના અધમણીઆ	૨	૨ અધમણીઆ	૧ મણ
મણના દસશેરા	૪	૪ દસશેરા	૧ મણ
મણની પાંચશેરી	૮	૮ પાંચશેરી	૧ મણ
મણની અઢીશેરી	૧૬	૧૬ અઢીશેરી	૧ મણ
મણની સવાશેરી	૩૨	૩૨ સવાશેરી	૧ મણ
મણના શેર	૪૦	૪૦ શેર	૧ મણ

૧ મણના શેર	૪૦		૧ મણની પાંચ શેરી	૮
૦॥। મણના શેર	૩૦		૦॥। મણની પાંચશેરી	૬
૦॥ મણના શેર	૨૦		૦॥ મણની પાંચશેરી	૪
૦। મણના શેર	૧૦		૦। મણની પાંચશેરી	૨

૪૦ શેરે	૧ મણ		૨ પાંચશેરીએ	૦। મણ
૩૦ શેરે	૦॥। મણ		૪ પાંચશેરીએ	૦॥ મણ
૨૦ શેરે	૦॥ મણ		૬ પાંચશેરીએ	૦॥। મણ
૧૦ શેરે	૦। થણ		૮ પાંચશેરીએ	૧ મણ

મણની અઢીશેરી	૧૬		મણના દસશેરા	૪
૦॥। મણની અઢીશેરી	૧૨		૦॥। મણના દસશેરા	૩
૦॥ મણની અઢીશેરી	૮		૦॥ મણના દસશેરા	૨
૦। મણની અઢીશેરી	૪		૦। મણના દસશેરા	૧
૫ શેરની અઢીશેરી	૨			

૨ અઢીશેરીએ	૫ શેર			
૪ અઢીશેરીએ	૦। મણ		૧ દસશેરે	૦। મણ
૮ અઢીશેરીએ	૦॥ મણ		૨ દસશેરે	૦॥ મણ
૧૨ અઢીશેરીએ	૦॥। મણ		૩ દસશેરે	૦॥। મણ
૧૬ અઢીશેરીએ	૧ મણ		૪ દસશેરે	૧ મણ

૧×	૦॥।=	૦॥।	૧૧×	૦॥।=	૮।	૨૧×	૦॥।=	૧૫॥।	૩૧×	૦॥।=	૨૩।
૨	૦॥।	૧॥	૧૨	૦॥।	૯	૨૨	૦॥।	૧૬॥	૩૨	૦॥।	૨૪
૩	૦॥।	૨।	૧૩	૦॥।	૯॥।	૨૩	૦॥।	૧૭।	૩૩	૦॥।	૨૪॥।
૪	૦॥।	૩	૧૪	૦॥।	૧૦॥	૨૪	૦॥।	૧૮	૩૪	૦॥।	૨૫॥
૫	૦॥।	૩॥।	૧૫	૦॥।	૧૧।	૨૫	૦॥।	૧૮॥।	૩૫	૦॥।	૨૬।
૬	૦॥।	૪॥	૧૬	૦॥।	૧૨	૨૬	૦॥।	૧૯॥	૩૬	૦॥।	૨૭
૭	૦॥।	૫।	૧૭	૦॥।	૧૨॥।	૨૭	૦॥।	૨૦।	૩૭	૦॥।	૨૭॥।
૮	૦॥।	૬	૧૮	૦॥।	૧૩॥	૨૮	૦॥।	૨૧	૩૮	૦॥।	૨૮॥
૯	૦॥।	૬॥।	૧૯	૦॥।	૧૪।	૨૯	૦॥।	૨૧॥।	૩૯	૦॥।	૨૯।
૧૦	૦॥।	૭॥	૨૦	૦॥।	૧૫	૩૦	૦॥।	૨૨॥	૪૦	૦॥।	૩૦

૪૧×	૦॥।=	૩૦॥।	૫૧×	૦॥।=	૩૮।	૬૧×	૦॥।=	૪૫॥।	૭૧×	૦॥।=	૫૩।
૪૨	૦॥।	૩૧॥	૫૨	૦॥।	૩૯	૬૨	૦॥।	૪૬॥	૭૨	૦॥।	૫૪
૪૩	૦॥।	૩૨।	૫૩	૦॥।	૩૯॥।	૬૩	૦॥।	૪૭।	૭૩	૦॥।	૫૪॥।
૪૪	૦॥।	૩૩	૫૪	૦॥।	૪૦॥	૬૪	૦॥।	૪૮	૭૪	૦॥।	૫૫॥
૪૫	૦॥।	૩૩॥।	૫૫	૦॥।	૪૧।	૬૫	૦॥।	૪૮॥।	૭૫	૦॥।	૫૬।
૪૬	૦॥।	૩૪॥	૫૬	૦॥।	૪૨	૬૬	૦॥।	૪૯॥	૭૬	૦॥।	૫૭
૪૭	૦॥।	૩૫।	૫૭	૦॥।	૪૨॥।	૬૭	૦॥।	૫૦।	૭૭	૦॥।	૫૭॥।
૪૮	૦॥।	૩૬	૫૮	૦॥।	૪૩॥	૬૮	૦॥।	૫૧	૭૮	૦॥।	૫૮॥
૪૯	૦॥।	૩૬॥।	૫૯	૦॥।	૪૪।	૬૯	૦॥।	૫૧॥।	૭૯	૦॥।	૫૯।
૫૦	૦॥।	૩૭॥	૬૦	૦॥।	૪૫	૭૦	૦॥।	૫૨॥	૮૦	૦॥।	૬૦

૮૧×	૦॥।=	૬૦॥।	૯૧×	૦॥।=	૬૮।
૮૨	૦॥।	૬૧॥	૯૨	૦॥।	૬૯
૮૨	૦॥।	૬૨।	૯૩	૦॥।	૬૯॥।
૮૪	૦॥।	૬૩	૯૪	૦॥।	૭૦॥
૮૫	૦॥।	૬૩॥।	૯૫	૦॥।	૭૧।
૮૬	૦॥।	૬૪॥	૯૬	૦॥।	૭૨
૮૭	૦॥।	૬૫।	૯૭	૦॥।	૭૨॥।
૮૮	૦॥।	૬૬	૯૮	૦॥।	૭૩॥
૮૯	૦॥।	૬૬॥।	૯૯	૦॥।	૭૪।
૯૦	૦॥।	૬૭॥	૧૦૦	૦॥।	૭૫

દોઢા સાથે પોણાની એકીની પલાખીનો સંબંધ

૧×૧॥=૧॥			૨×૦॥।=૧॥			૧૧×૧॥=૧૬॥			૨૨×૦॥।=૧૬॥		
૨	૧॥	૩	૪	૦॥।	૩	૧૨	૧॥	૧૮	૨૪	૦॥।	૧૮
૩	૧॥	૪॥	૬	૦॥।	૪॥	૧૩	૧॥	૧૯॥	૨૬	૦॥।	૧૯॥
૪	૧॥	૬	૮	૦॥।	૬	૧૪	૧॥	૨૧	૨૮	૦॥।	૨૧
૫	૧॥	૭॥	૧૦	૦॥।	૭॥	૧૫	૧॥	૨૨॥	૩૦	૦॥।	૨૨॥
૬	૧॥	૯	૧૨	૦॥।	૯	૧૬	૧॥	૨૪	૩૨	૦॥।	૨૪
૭	૧॥	૧૦॥	૧૪	૦॥।	૧૦॥	૧૭	૧॥	૨૫॥	૩૪	૦॥।	૨૫॥
૮	૧॥	૧૨	૧૬	૦॥।	૧૨	૧૮	૧॥	૨૭	૩૬	૦॥।	૨૭
૯	૧॥	૧૩॥	૧૮	૦॥।	૧૩॥	૧૯	૧॥	૨૮॥	૩૮	૦॥।	૨૮॥
૧૦	૧॥	૧૫	૨૦	૦॥।	૧૫	૨૦	૧॥	૩૦	૪૦	૦॥।	૩૦

૨૧×૧॥=૩૧॥			૪૨×૦॥।=૩૧॥			૩૧×૧॥=૪૬॥			૬૨×૦॥।=૪૬॥		
૨૨	૧॥	૩૩	૪૪	૦॥।	૩૩	૩૨	૧॥	૪૮	૬૪	૦॥।	૪૮
૨૩	૧॥	૩૪॥	૪૬	૦॥।	૩૪॥	૩૩	૧॥	૪૯॥	૬૬	૦॥।	૪૯॥
૨૪	૧॥	૩૬	૪૮	૦॥।	૩૬	૩૪	૧॥	૫૧	૬૮	૦॥।	૫૧
૨૫	૧॥	૩૭॥	૫૦	૦॥।	૩૭॥	૩૫	૧॥	૫૨॥	૭૦	૦॥।	૫૨॥
૨૬	૧॥	૩૯	૫૨	૦॥।	૩૯	૩૬	૧॥	૫૪	૭૨	૦॥।	૫૪
૨૭	૧॥	૪૦॥	૫૪	૦॥।	૪૦॥	૩૭	૧॥	૫૫॥	૭૪	૦॥।	૫૫॥
૨૮	૧॥	૪૨	૫૬	૦॥।	૪૨	૩૮	૧॥	૫૭	૭૬	૦॥।	૫૭
૨૯	૧॥	૪૩॥	૫૮	૦॥।	૪૩॥	૩૯	૧॥	૫૮॥	૭૮	૦॥।	૫૮॥
૩૦	૧॥	૪૫	૬૦	૦॥।	૪૫	૪૦	૧॥	૬૦	૮૦	૦॥।	૬૦

૪૧×૧॥=૬૧॥			૮૨×૦॥।=૬૧॥		
૪૨	૧॥	૬૩	૮૪	૦॥।	૬૩
૪૩	૧॥	૬૪॥	૮૬	૦॥।	૬૪॥
૪૪	૧॥	૬૬	૮૮	૦॥।	૬૬
૪૫	૧॥	૬૭॥	૯૦	૦॥।	૬૭॥
૪૬	૧॥	૬૯	૯૨	૦॥।	૬૯
૪૭	૧॥	૭૦॥	૯૪	૦॥।	૭૦॥
૪૮	૧॥	૭૨	૯૬	૦॥।	૭૨
૪૯	૧॥	૭૩॥	૯૮	૦॥।	૭૩॥
૫૦	૧॥	૭૫	૧૦૦	૦॥।	૭૫

૧×૧।=૧।			૧૧×૧।=૧૩॥।			૨૧×૧।=૨૬।			૩૧×૧।=૩૮॥।		
૨	૧।	૨॥	૧૨	૧।	૧૫	૨૨	૧।	૨૭॥	૩૨	૧।	૪૦
૩	૧।	૩॥।	૧૩	૧।	૧૬।	૨૩	૧।	૨૮॥।	૩૩	૧।	૪૧।
૪	૧।	૫	૧૪	૧।	૧૭॥	૨૪	૧।	૩૦	૩૪	૧।	૪૨॥
૫	૧।	૬।	૧૫	૧।	૧૮॥।	૨૫	૧।	૩૧।	૩૫	૧।	૪૩॥।
૬	૧।	૭॥	૧૬	૧।	૨૦	૨૬	૧।	૩૨॥	૩૬	૧।	૪૫
૭	૧।	૮॥।	૧૭	૧।	૨૧।	૨૭	૧।	૩૩॥।	૩૭	૧।	૪૬।
૮	૧।	૧૦	૧૮	૧।	૨૨॥	૨૮	૧।	૩૫	૩૮	૧।	૪૭॥
૯	૧।	૧૧।	૧૯	૧।	૨૩॥।	૨૯	૧।	૩૬।	૩૯	૧।	૪૮॥।
૧૦	૧।	૧૨॥	૨૦	૧।	૨૫	૩૦	૧।	૩૭॥	૪૦	૧।	૫૦
૪૧×૧।=૫૧।			૫૧×૧।=૬૩॥।			૬૧×૧।=૭૬।			૭૧×૧।=૮૮॥।		
૪૨	૧।	૫૨॥	૫૨	૧।	૬૫	૬૨	૧।	૭૭॥	૭૨	૧।	૯૦
૪૩	૧।	૫૩॥।	૫૩	૧।	૬૬।	૬૩	૧।	૭૮॥।	૭૩	૧।	૯૧।
૪૪	૧।	૫૫	૫૪	૧।	૬૭॥	૬૪	૧।	૮૦	૭૪	૧।	૯૨॥
૪૫	૧।	૫૬।	૫૫	૧।	૬૮॥।	૬૫	૧।	૮૧।	૭૫	૧।	૯૩॥।
૪૬	૧।	૫૭॥	૫૬	૧।	૭૦	૬૬	૧।	૮૨॥	૭૬	૧।	૯૫
૪૭	૧।	૫૮॥।	૫૭	૧।	૭૧।	૬૭	૧।	૮૩॥।	૭૭	૧।	૯૬।
૪૮	૧।	૬૦	૫૮	૧।	૭૨॥	૬૮	૧।	૮૫	૭૮	૧।	૯૭॥
૪૯	૧।	૬૧।	૫૯	૧।	૭૩॥।	૬૯	૧।	૮૬।	૭૯	૧।	૯૮॥।
૫૦	૧।	૬૨॥	૬૦	૧।	૭૫	૭૦	૧।	૮૭॥	૮૦	૧।	૧૦૦
૮૧×૧।=૧૦૧।			૯૧×૧।=૧૧૩॥।								
૮૨	૧।	૧૦૨॥	૯૨	૧।	૧૧૫						
૮૩	૧।	૧૦૩॥।	૯૩	૧।	૧૧૬।						
૮૪	૧।	૧૦૫	૯૪	૧।	૧૧૭॥						
૮૫	૧।	૧૦૬।	૯૫	૧।	૧૧૮॥।						
૮૬	૧।	૧૦૭॥	૯૬	૧।	૧૨૦						
૮૭	૧।	૧૦૮॥।	૯૭	૧।	૧૨૧।						
૮૮	૧।	૧૧૦	૯૮	૧।	૧૨૨॥						
૮૯	૧।	૧૧૧।	૯૯	૧।	૧૨૩॥।						
૯૦	૧।	૧૧૨॥	૧૦૦	૧।	૧૨૫						

 અઢીઆની સાથે સવાયાની બેકીની પલાખીનો સંબંધ.

૧×૨॥=૨॥			૨×૧॥=૨॥			૧૧×૨॥=૨૭॥			૨૨×૧॥=૨૭॥		
૨	૨॥	૫	૪	૧॥	૫	૧૨	૨॥	૩૦	૨૪	૧॥	૩૦
૩	૨॥	૭॥	૬	૧॥	૭॥	૧૩	૨॥	૩૨॥	૨૬	૧॥	૩૨॥
૪	૨॥	૧૦	૮	૧॥	૧૦	૧૪	૨॥	૩૫	૨૮	૧॥	૩૫
૫	૨॥	૧૨॥	૧૦	૧॥	૧૨॥	૧૫	૨॥	૩૭॥	૩૦	૧॥	૩૭॥
૬	૨॥	૧૫	૧૨	૧॥	૧૫	૧૬	૨॥	૪૦	૩૨	૧॥	૪૦
૭	૨॥	૧૭॥	૧૪	૧॥	૧૭॥	૧૭	૨॥	૪૨॥	૩૪	૧॥	૪૨॥
૮	૨॥	૨૦	૧૬	૧॥	૨૦	૧૮	૨॥	૪૫	૩૬	૧॥	૪૫
૯	૨॥	૨૨॥	૧૮	૧॥	૨૨॥	૧૯	૨॥	૪૭॥	૩૮	૧॥	૪૭॥
૧૦	૨॥	૨૫	૨૦	૧॥	૨૫	૨૦	૨॥	૫૦	૪૦	૧॥	૫૦
૨૧×૨॥=૫૨॥			૪૨×૧॥=૫૨॥			૩૧×૨॥=૭૭॥			૬૨×૧॥=૭૭॥		
૨૨	૨॥	૫૫	૪૪	૧॥	૫૫	૩૨	૨॥	૮૦	૬૪	૧॥	૮૦
૨૩	૨॥	૫૭॥	૪૬	૧॥	૫૭॥	૩૩	૨॥	૮૨॥	૬૬	૧॥	૮૨॥
૨૪	૨॥	૬૦	૪૮	૧॥	૬૦	૩૪	૨॥	૮૫	૬૮	૧॥	૮૫
૨૫	૨॥	૬૨॥	૫૦	૧॥	૬૨॥	૩૫	૨॥	૮૭॥	૭૦	૧॥	૮૭॥
૨૬	૨॥	૬૫	૫૨	૧॥	૬૫	૩૬	૨॥	૯૦	૭૨	૧॥	૯૦
૨૭	૨॥	૬૭॥	૫૪	૧॥	૬૭॥	૩૭	૨॥	૯૨॥	૭૪	૧॥	૯૨॥
૨૮	૨॥	૭૦	૫૬	૧॥	૭૦	૩૮	૨॥	૯૫	૭૬	૧॥	૯૫
૨૯	૨॥	૭૨॥	૫૮	૧॥	૭૨॥	૩૯	૨॥	૯૭॥	૭૮	૧॥	૯૭॥
૩૦	૨॥	૭૫	૬૦	૧॥	૭૫	૪૦	૨॥	૧૦૦	૮૦	૧॥	૧૦૦

૪૧×૨॥=૧૦૨॥			૮૨×૧॥=૧૦૨॥		
૪૨	૨॥	૧૦૫	૮૪	૧॥	૧૦૫
૪૩	૨॥	૧૦૭॥	૮૬	૧॥	૧૦૭॥
૪૪	૨॥	૧૧૦	૮૮	૧॥	૧૧૦
૪૫	૨॥	૧૧૨॥	૯૦	૧॥	૧૧૨॥
૪૬	૨॥	૧૧૫	૯૨	૧॥	૧૧૫
૪૭	૨॥	૧૧૭॥	૯૪	૧॥	૧૧૭॥
૪૮	૨॥	૧૨૦	૯૬	૧॥	૧૨૦
૪૯	૨॥	૧૨૨॥	૯૮	૧॥	૧૨૨॥
૫૦	૨॥	૧૨૫	૧૦૦	૧॥	૧૨૫

એકે પોણું પોણો

૧×૦ાાા	=	૦ાાા
૨	૦ાાા	૧ાા
૩	૦ાાા	૨ા
૪	૦ાાા	૩
૫	૦ાાા	૩ાાા
૬	૦ાાા	૪ાા
૭	૦ાાા	૫ા
૮	૦ાાા	૬
૯	૦ાાા	૬ાાા
૧૦	૦ાાા	૭ાા

સો પોણે પોણો સો

૧૦૦×૦ાાા	=	૭૫
૨૦૦	૦ાાા	૧૫૦
૩૦૦	૦ાાા	૨૨૫
૪૦૦	૦ાાા	૩૦૦
૫૦૦	૦ાાા	૩૭૫
૬૦૦	૦ાાા	૪૫૦
૭૦૦	૦ાાા	૫૨૫
૮૦૦	૦ાાા	૬૦૦
૯૦૦	૦ાાા	૬૭૫
૧૦૦૦	૦ાાા	૭૫૦

એકે સવા સવા

૧×૧ા	=	૧ા
૨	૧ા	૨ાા
૩	૧ા	૩ાાા
૪	૧ા	૫
૫	૧ા	૬ા
૬	૧ા	૭ાા
૭	૧ા	૮ાાા
૮	૧ા	૧૦
૯	૧ા	૧૧ા
૧૦	૧ા	૧૨ાા

સોએ સવા સવાસો

૧૦૦×૧ા	=	૧૨૫
૨૦૦	૧ા	૨૫૦
૩૦૦	૧ા	૩૭૫
૪૦૦	૧ા	૫૦૦
૫૦૦	૧ા	૬૨૫
૬૦૦	૧ા	૭૫૦
૭૦૦	૧ા	૮૭૫
૮૦૦	૧ા	૧૦૦૦
૯૦૦	૧ા	૧૧૨૫
૧૦૦૦	૧ા	૧૨૫૦

મનોયત્ન ૭.

નાણાંની ધાતનો ઉપયોગ.

૧) એક રૂપીઆના અડધા કેટલા ? પાવલી કેટલી ? બેઆની ? આની ? ઢબુ ? પૈસા ? અને પાઇ કેટલી ?

૨) રૂપીઓ કોની કોની બરાબર છે ?

૩) ૧૬ ઢબુ; ૫૨ પૈસા; ૩૨ બેઆની; ૧૧૨ આના; ૬૪ પાવલી; ૭૨ પાઇ; ૬૪ અડધાની કિંમત કહો.

૪) તાંબાના સિકકા ગણાવો. રૂપાના કયા કયા સિકકા થાય છે?

૫) એક રૂપીઆમાં બે પૈસા ઓછા છે, ત્યારે કેટલા આના હશે?

૬) પાવલામાંથી શું ખરચ્યું તો ૯ પૈસા રહે?

૭) ૪ આનામાં કેટલા આના ઉમેરૂં તો રૂપીઓ થાય?

૮) ૧ અડધો, ૧ પાવલી, ૧ બેઆની, ૧ આની છે તેમાં કેટલા પૈસા ઉમેરૂં તો રૂપીઓ થાય?

૯) એક આનાની ૧૨ પાઇ તો ૪ આનાની કેટલી? પાવલાની કેટલી? અડધાની કેટલી?

૧૦) ૯, ૬, ૭ અને ૩ આનાની પાઇ કેટલી? પૈસા કેટલા?

૧૧) એક રૂપીઆના ૧૬ આના તો ૩ રૂપીઆના કેટલા આના?

૧૨) ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭, ૮, અને ૯ રૂપીઆના આના કેટલા?

૧૩) ૮ આનાની પાઇ કેટલી? અડધા રૂપીઆની કેટલી પાઇ?

૧૪) ૧૨ રૂપીઆના અડધા કેટલા? પાવલી કેટલી? બેઆની કેટલી?

૧૫) ૧૮ આનાના પૈસા કેટલા? ઢબુ કેટલા? દોઢ પાઇ કેટલી?

૧૬) પાંચ આના ને ત્રણ પૈસા; બે આના ને બે પૈસા? આઠ આની ને એક પૈસાની પાઇ કેટલી?

૧૭) ૨ પૈસાની ૧ પેનસીલ મળે તો ૧।। રૂપીઆની કેટલી મળે?

૧૮) પાંચ રૂપીઆની બેઆનીમાં એક બેઆની ઓછી છે, ત્યારે કેટલી બેઆનીઓ હશે?

૧૯) અડધા રૂપીઆમાંથી બે પૈસાના પાન, ૧ આનાની સોપારી,

હલુની પાપડી અને ૨ આનાના મમરા લીધા હવે મારી પાસે શું રહ્યું ?

૨૦) દુકાનદારને એક રૂપીઓ આપ્યો, તેણે મને ૧ અડધો, ૧ આની ને ૩ પાઇ પાછી આપી ત્યારે મેં કેટલાનો સોદો લીધો હશે ?

૨૧) ૧૧૨, ૧૨૮, ૯૬, ૮૦, ૧૪૪, ૪૮, ૩૨ અને ૬૪ આનાના રૂપીઆ કેટલા ? અડધા કેટલા ?

૨૨) ૬૪, ૭૨, ૫૬, ૩૨, ૪૮, ૫૨, ૭૬ અને ૮૦ પાવલીના રૂપીઆ કેટલા ? અને અડધા કેટલા ?

૨૩) ૨૪, ૩૬, ૭૨, ૧૦૮, ૪૮, ૯૬ અને ૬૦ પાઇના આના કેટલા ? અને પૈસા કેટલા ?

૨૪) ૧૪૪ આનાના રૂપીઆ કેટલા આવે ? અડધા કેટલા આવે ?

૨૫) ૭૪, ૬૭, ૩૫ અને ૬૩ પૈસાના આના કેટલા ?

૨૬) રોજ પાવલી ખરચું તો ૫ રૂપીઆ કેટલા દિવસ ચાલે ?

૨૭) ૧૨ શેર કારેલાંના ૪ આના બેસે તો ૧ શેરનું શું આપવું ?

૨૮) ૧૫, ૧૭, ૮, ૧૨, ૧૪, ૧૯, અને ૧૫ અડધાની પાવલી કેટલી ? બેઆની કેટલી ? રૂપીઆ કેટલા ?

૨૯) પાંચ બેઆનીના પૈસા કેટલા ? અને અધેલા કેટલા ?

૩૦) ૧૨ અડધા, ૪ પાવલી અને ૬૪ બેઆની આપું તો રૂપીઆ મળે ?

૩૧) રોજ બે આના ખરચું તો ૧૬ દિવસ ચાલે એટલા રૂપીઆ છે ત્યારે કેટલા રૂપીઆ હશે ?

૩૨) એક આનાના ૧૭ બોરીઆં મળે તો અડધા રૂપીઆના કેટલા મળશે ? અને જો ૧૫૩ લેવાં હોય તો શું આપવું ?

૩૩) ત્રણ પાનની ૧ પાઇ બેસે તો દોઢ આનાના કેટલા પાન આવશે? ને જો ૭૨ પાન લેવા હોય તો શું આપવું?

૩૪) બે આનાના ૫ જમરૂખ મળે તો એક રૂપીઆના કેટલા આવશે? અને જો ૨૦ જમરૂખ લેવા હોય તો શું આપવું?

૩૫) ૭ ગેણીના રૂપીઆ કેટલા? ૧૩૫ રૂપીઆ હોય તો ગેણી કેટલી આવે? પાંચ રૂપીઆવાળી નોટ કેટલી આવે?

૩૬) બેઆનીના બોર વધારે મળે કે ૧૫ પૈસાના?

૩૭) એક આનાની બાર પેન મળે તો પાંચ પાઇની કેટલી આવે? અને જો ૧૭ પેન લેવી હોય તો શું આપવું?

૩૮) રૂપીઆના ૧૬ શેર વેગણ મળે તો ત્રણ આનાના કેટલા આવશે?

મનોયત્ન ૮.

પરચુરણ હિસાબ.

૧) ૧૬ કેરીમાંથી ૧૨ બગડી ગઇ તો સારી કેટલી રહી?

૨) ૧૫૭ રૂપીઆમાં ૮ રૂપીઆ ઉમેરીએ તો કેટલા રૂપીઆ થશે?

૩) એક આનાવાળી ૧૧૨ ટિકિટ લીધી ને દશ રૂપીઆની નોટ આપી, તો મને પાછું શું મળશે?

૪) ૨૪માં કેટલા ઉમેરું તો ૭૨ થાય?

૫) ૧૩૯ રૂપીઆમાંથી ગેણી લેતા ૪ રૂપીઆ વધ્યાં ત્યારે કેટલી ગેણી લીધી હશે?

૬) ૧૨૪ રૂપીઆમાંથી ૫ રૂપીઆવાળી કેટલી નોટ આવે અને કેટલા રૂપીઆ વધે?

૭) બેઆમાની ૨૮ ટીકડી મળે તો એક રૂપીઆની કેટલી?

૮) એક બકરી રોજ દોઢ શેર દૂધ આપે તો તેવી ૬૭ બકરી કેટલું દૂધ આપશે ?

૯) એક ટોપીનો ૦॥ રૂપીઓ પડે તો ૭૯ ટોપીઓના કેટલા રૂપીઆ આપવા પડે ?

૧૦) દરેક છોકરાને ૦। શેર દૂધ આપતાં ૮૯ છોકરાને પાવાને માટે કેટલું દૂધ જોઇશે ?

૧૧) એક છોકરો અડધો લાડુ ખાય તો ૯૭ છોકરા કેટલા લાડુ ખાશે ? પંદર લાડુ કેટલા છોકરાને પહોંચશે ?

૧૨) ૨૬ શેરના નવટાંક કેટલા ? પાશેર કેટલા ? અચ્છેર કેટલા ?

૧૩) એક ગાય ૯ શેર દૂધ આપે તો તેવી ૨૫ ગાયો કેટલું દૂધ આપશે ? અઢી હજાર એટલે કેટલા સો ?

૧૪) ૨૭ અડધાના રૂપીઆ કેટલા ? પાવલી કેટલી ? બેઆની કેટલી ?

૧૫) અઢી રૂપીઆવાળી ૯૬ નોટના કેટલા રૂપીઆ મળે ?

૧૬) એક ઘડિઆળના ૨॥ રૂપીઆ બેસે તો એ લેખે પોણુસો ઘડિઆળનું બેસશે ?

૧૭) એક છત્રીના ૨॥ રૂપીઆ બેસે તો ૫૭ છત્રીનું શું આપવું ?

૧૮) એક ઘડિઆળના ૮ રૂપીઆ તો ૨૮ ઘડિઆળનું શું

૧૯) ૪૩ રૂપીઆનું એક મણ ઘી મળે તો ૨॥ મણનું શું ?

૨૦) એક ટિકિટમાં ૦॥ મણ ભાર લઇ જવાય તો ૧૭ ટિકિટમાં કેટલો ભાર લઈ જવાય ?

૨૧) એક પૈસાવાળી ૯૬ ટિકિટ આપી તેને બદલે ૦॥ આનાવાળી કેટલી ટિકિટ લેવી ? આનાવાળી કેટલી લેવી ?

૨૨) દસ દસ રૂપીઆવાળી ૨૭ નોટ, એક ગેણી ને ૪ રૂપીઆ રોકડા છે ત્યારે બધું મળી કેટલા રૂપીઆ હશે ?

૨૩) એક રૂપીઆના રા શેર સોપારી મળે છે, અને રા રૂપીઆની શેર એલચી મળે છે ત્યારે ૧૪ શેર એલચી આપીએ તો કેટલી સોપારી મળે ?
૨૪) આગગાડી એક કલાકમાં ૨૭ માઇલ ચાલે, તો ૨૪૩ માઇલ જવાને કેટલા કલાક લાગે ?
૨૫) દરેક છોકરાને ૦ા, ૦ા રૂપીઆ આપતાં રા રૂપીઆની નોટ-માંથી કેટલા છોકરાને અપાશે ?
૨૬) સાડીસો, પોણુસો, પોણુસો, અને દોઢસો આંકડામાં લખો.
૨૭) ૯૯ાા અને ૭૫ શબ્દમાં લખો ?
૨૮) ૧૪૫ આનામાંથી કેટલા રૂપીઆ આવે અને બાકી કેટલા આના રહે તે કહો. ૨૫૦ એટલે કેટલા હજાર ?
૨૯) એક ચોપડીના રા રૂપીઆ બેસે તો ૧૦૦ રૂપીઆમાંથી કેટલી ચોપડી આવશે ? ૦ાા હજાર એટલે કેટલા સો ?
૩૦) કેટલા દોઢે ૪૨ ? કેટલા પોણે ૪૨ ? કેટલા ૬ ૪૨ ?
૩૧) ૧૯૨ કેરીમાં ૨૪ કેરી ઉમેરીએ તો કેટલી કેરી થાય ?
૩૨) ૨૦૭ છોકરામાંથી ૨૩ જાવ તો કેટલા રહે ?
૩૩) ૨૬૧ પેનો ૯ છોકરાને સરખે ભાગે આપતાં દરેકને કેટલી આવે ? સાડી બારસો એટલે કેટલા હજાર ?
૩૪) એક તાળાની કિંમત ૧ાા રૂપીઆ બેસે તો ૧૮ રૂપીઆમાંથી કેટલાં તાળાં આવશે ?
૩૫) ૨૮ રૂપીઆની ૧૧૨ સ્લેટ લીધી, તો એ હિસાબે એક રૂપી-આની કેટલી સ્લેટ પડી ? અને એક સ્લેટનું શું બેસે ?
૩૬) એક શાલના ૭ રૂપીઆ પડે તો એ લેખે ૧૬૮ રૂપીઆમાંથી કેટલી શાલ આવશે ?

૩૭) ૭૫ રૂપીઆ ૫૦ છોકરાને વહેચતાં દરેકને શુ મળશે ?
૩૮) ૪૨ ગજ લાંબું દોરડું છે, તેમાંથી ૧॥, ૧॥ ગજના કકડા કરીએ તો કેટલા થાય ?
૩૯) એક ટોપીના ૨॥ રૂપીઆ લેખે ૧૨૦ રૂપીઆમાંથી કેટલી ટોપીઓ આવશે ?
૪૦) ૨॥ મણ ઘીના ૧૦૨॥ રૂપીઆ પડે તો એક મણનું શું ?
૪૧) ૯૭॥ રૂપીઆમાં ૨॥ મણ ઘી આવ્યું તો ૫૪ રૂપીઆમાં કેટલું આવશે ?
૪૨) એક મજુર ૨॥ મણ વજન ઉપાડે તો ૫૨॥ મણ વજનને માટે કેટલા મજુર જોઇશે ?
૪૩) કેટલા છક્કે ૭૨ ? કેટલા ચોક ૭૨ ? કેટલા તરી ૭૨ ?
૪૪) કેટલા પોણે ૭૨ ? કેટલા દોઢે ૭૨ ?
૪૫) જો દરેક માણુસને ત્રણ ત્રણ રૂપીઆ આપું તો ૯૬ રૂપીઆમાંથી કેટલા માણુસને અપાશે ? જો ચાર ચાર; બબ્બે; છ છ; આઠ આઠ; બાર બાર; સોળ સોળ; અને ચોવીસ ચોવીસ રૂપીઆ આપું તો કેટલા માણુસને અપાય ?
૪૬) ૪૮ છોકરામાંથી બાર બારની ૪ હાર કરવાને બદલે ત્રણ ત્રણની, છ છની, આઠ આઠની, સોળ સોળની, અને ચોવીસ ચોવીસની કેટલી હાર કરવી ?
૪૭) ૯૫ રૂપીઆમાંથી ૨॥ રૂપીઆવાળી કેટલી નોટ આવશે ?
૪૮) મારા ઘરમાં ૩૫ શેર ઘઉં છે, જો મારે તે ૭૦ દિવસ ચલાવવા હોય તો દરરોજ કેટલા વાપરવા ?
૪૯) પંદરે હાન દોઢસો એમ કયા કયા પલાખામાં દોઢસો આવશે ?

૫૦) ૨૯ કોથળામાં ૧૪૫ મણ અનાજ ભરાય તો ૭ કોથળામાં કેટલા મણ ભરાશે ?

૫૧) ૧૫ આનાનું ૪૫ શેર તો ૭ આનાનું કેટલું ?

૫૨) ૭ાા મણના ૩૦ રૂપીઆ તો ૨૮ મણનું શું ?

૫૩) ૨૧ આનાનું ૭ શેર તો સવાપાંચ રૂપીઆનું કેટલું ?

૫૪) ૮ માણસ જમાડતાં રૂા. ૫ ખર્ચ થાય તો રૂ. ૮૦માં કેટલાં માણસ જમશે ?

૫૫) ૧૨ માણસ રૂ. ૧૮ કમાય તો ૨૩ માણસ શું કમાય ?

૫૬) ૧૫ાાા કલાકમાં ૬૩ માઇલ જવાય તો ૪૨ માઇલ જવાને કેટલો વખત લાગશે ?

૫૭) રૂ. ૩૫૦નું ૩૫ મણ તો ૧૮ મણનું શું ?

૫૮) ૨ આનાનું ૧ાા શેર તો રૂ. ૧ નું કેટલું ?

૫૯) ૨૧૬ રૂપીઆ ૮ માસ ચાલે તો ૭ માસમાં કેટલા રૂા. જોઇએ ?

૬૦) ૨૦ કનકવાનો રૂ. ૧ તો ૩૫ કનકવાનું શું ?

૬૧) ૫ રૂપીએ મણની ૧૫ મણ મેથીને બદલે ૩ રૂપીએ મણની કેટલી રાઇ લેવી.

૬૨) ૪ પૈસાના બોર લીધાં, ૭ પૈસા મારા ભાઇએ આપ્યા ત્યારે મારી પાસે ૧૦ પૈસા થયા તો પહેલાં કેટલા પૈસા હશે ?

૬૩) પૈસાના ૮ લેખે મેં કેટલાક પૈસાના જમરૂખ લીધાં અને તે બધાં પૈસાના ૭ લેખે વેચી નાખ્યાં જેથી મને ૧૬ પૈસા ઉપજ્યા ત્યારે મેં કેટલા પૈસાના જમરૂખ લીધાં હશે ?

સમાપ્ત.

૨૭-૧૦-૧૯

થોડા વખતમાં ખરૂં લખતાં
વાંચતાં શીખવું હોય તો

"ડિકટેશન શિક્ષક" ખરીદો

બાળપોથીથી પાંચમી સુધીના છુટા તયાર છે.

ગણિતના પાયારૂપ બીજા ધોરણ માટે

"અંકગણિતનાં મનોયત્ન"

જામનગર સ્ટેટમાં ટેકસ્ટ બુક અને કાઠિયાવાડ એજન્સિમાં ઇનામ, લાયબ્રેરી માટે મંજુર થએલા છે. ચાર આના.

ચોથા ધોરણની ભૂગોળની
પ્રશ્નોત્તરમાળા ભાગ ૧. ચાર આના.

સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો
"ભૂગોળ શિક્ષક" અઢી આના.

ચોર્યાસી તાલુકાનો "ભૂગોળ શિક્ષક" દોઢ આનો.
સુરત જિલ્લાનો "ભૂગોળ શિક્ષક" અઢી આના.

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની
પ્રશ્નોત્તરમાળા અઢી આના.

આવી ભૂગોળો અદ્યાપિ બહાર પડીજ નથી.

સુરત જિલ્લાનો નકશો ચાર આના.

"મુખગણિત શિક્ષક"

—:હરેક ધોરણનો છુટો તયાર છે:—

કર્તા છગનલાલ મોતીરામ શાહ. શાહપોર—સુરત.